

FOMU: 4.1: MWONGOZO WA WATOA HUDUMA ZA AFYA NGAZI YA JAMII NA WAHUDUMU WA KUJITOLEA WA ASASI ZA KIRAIA ASASI ZA KIRAIA WAKATI WA KUTEMBELEA KAYA ZA WANAWAKE WAJAWAZITO, WANAONYONYESHA NA WATOTO KWA AJILI YA KUFANYA MAJADILIANO YA KUBADILI TABIA

MAELEKEZO

1. Tumia mwongozo wa majadiliano ufuatao kwa huduma ya kutembelea majumbani (licha ya mada)
2. Tumia kitendea kazi sahihi kinachoendana na mada ya majadiliano (mfano Unyonyeshaji na ulishaji wa watoto, Malezi na makuzi ya watoto au Usafi binafsi, maji na mazingira). Hakikisha unagusa vipengele muhimu vya mada unayojadili na unatumia vema stadi za unasihi na hatua za majadiliano ulizojifunza wakati wa mafunzo

MTOA HUDUMA NGAZI YA JAMII AU MHUDUMU WA KUJITOLEA WA ASASI ZA KIRAIA HUDUMA ZA KUJITOLEA WENGINE ZINGATIA MAMBO YAFUATAYO UNAPOTEMBELEA KAYA KWA AJILI YA MAJADILIANO YA KUBADILI TABIA:

1. Jitambulisha na jenga kujiamini
2. Jitambulisha na msalimie mkuu wa kaya (kama yupo)
3. Uliza endapo kuna wanafamilia wengine wanaoweza kushiriki majadiliano (mfano washawishi kama babu, bibi, shangazi n.k.) kushiriki katika
4. Wakati wa majadiliano weka kichwa chako usawa mmoja na mama/mzazi/mlezi
5. Msilikilize na mwangalie usoni
6. Uliza maswali yanayofanya mshiriki aweze kujieleza
7. Chagua mada inayoendana na: 1), umri wa mtoto 2) endapo mama ni mjamzito au ananyonyesha au 3) mahitaji mengine katika kaya
8. Fuata hatua za majadiliano ya kubadilisha ya tabia
 - a. Tumia muda wa kutosha kuuliza, kusikiliza na kuangalia kwa makini ili kufahamu hali ya mama, baba au mtu mwingine katika kaya
 - b. Mpongeze mtu ambaye ametekeleza tabia sahihi zilizoshauriwa kitalaamu (hususani wakati wa tembeleo la marudio
 - c. Tambua vikwazo au sababu zinazowakabili wazazi/walezi katika kutekeleza tabia chanya
 - d. Jadili na pendekeza tabia chanya (mambo madogo madogo yanayoweza kutekelezwa kwa

urahisi) ambazo mzazi/mlezi anaweza kujaribu kuzitekeleza

- e. Hakikisha kuwa mtu anakubali kujaribu pendekezo moja au mawili?
- f. Jibu maswali yoyote/maoni kuhusu majaribio ya tabia inayopendekezwa
- g. Kubaliana na mama/mlezi kuhusu tarehe/ muda wa kumtembelea tena ili kufuatilia utekelezaji wa tabia mliyokubaliana ufuatiliaji wa makubaliano?
- h. Pitia kumbu kumbu muhimu za tembeleo/ majadiliano yaliyopita

Mwombe mama/mlezi ataje/aeleze jambo moja au mawili ambayo anafikiri anafanya vizuri. Andika maelezo hayo hapa:

Taja jambo moja muhimu unalopendekeza mzazi au mlezi aboreshe:

Mrejesho mwingine:

FOMU 4.2: ULISHAJI WATOTO WADOGO NA WACHANGA

Unapofanya majadiliano kuhusu mada ya unyonyeshaji na ulishaji wa watoto wenye umri chini ya miaka miwili, tumia kitendea kazi hiki:

ULIZA NA SIKILIZA

- Umri wa mtoto
- Je, mtoto anaendeleaje, maradhi, uchovu n.k
- Hali ya unyonyeshaji kwa sasa
- Kama mama anapata ugumu/vikwazo vyovyote katika unyonyeshaji
- Kama mtoto anakunywa vinywaji vingine
- Kama mtoto anakula vyakula vingine
- Mama/mlezi anafanyanini ili kumhamasisha mtoto kula chakula

ANGALIA

- Mama anavyonyonyesha (kama inawezekana)
- Kama mama/mlezi anazingatia taratibu za usafi wakati wa kumlisha mtoto mfano kunawa mikono kabla ya kuandaa chakula na wakati wa kumlisha mtoto n.k.

AINISHA

- Kama kuna matatizo/changamoto za ulishaji
- Endapo kuna changamoto nyingi weka kipaumbele kutatua tatizo /changamoto mojawapo. Panga kwa kipaumbele (endapo matatizo hayo ni zaidi ya moja)

JADILI NA PENDEKEZA

- Mpongeze mama/mlezi endapo anatekeleza tabia chanya zinazopendekezwa
- Msaidie mama kwa vitendo kutatua matatizo mbalimbali ya unyonyeshaji na ulishaji mfano kumweka mtoto kwenye titi. unyonyeshaji (mfano, mtoto kuweka mdomo vibaya kwenye titi,) kwa kumsaidia kwa vitendo
- Jadili kuhusu mapendekezo ya ulishaji kulingana na umri wa mtoto
- Pendekeza tabia/mambo mawili au matatu ambayo mzazi au mlezi anaweza kutekeleza ili kuboresha unyonyeshaji/ulishaji kwa kuzingatia umri wa mtoto.
- Msaidie mama/ mlezi kuchagua pendekezo/tabia mojawapo anayoweza kujaribu kutekeleza katika kukabiliana/kutatua changamoto za unyonyeshaji/ulishaji
- Mwombe mama/mlezi arudie kuelezea tabia mpya aliyokubali kuanza kuijaribu
- Muulize mama/ mlezi kama ana swali/maoni yoyote
- Pendekeza mahali pengine ambapo mama/mlezi anaweza kupata msaada Zaidi
- Kubaliana na mama siku na muda wa kumtembelea tena ili kufuatilia utekelezaji wa tabia mpya aliyochagua. Thank the mother/caregiver for his/her time
- Mshukuru mama/mlezi for kwa muda wake

FOMU 4.3: MALEZI NA MAKUZI YA AWALI YA MTOTO

Unapofanya majadiliano kuhusu mada ya Malezi na makuzi ya awali ya mtoto, kwa watoto wote chini ya miaka miwili, tumia kitendea kazi hiki:

ULIZA NA SIKILIZA

- Umri wa mtoto
- Mtoto anaendeleaje, maradhi, uchovu n.k
- Hali ya sasa ya unyonyeshaji na kitu gani kingine ambacho mtoto anakula/kunywa (angalia kama mtoto ana dalili za njaa)
- Je mtoto anaendeleaje kwa kuzingatia hatua mbalimbali za ukuaji na maendeleo ya mtoto)

ANGALIA

- Je mama/mlezi anafanya nini kumhamasisha mtoto kula chakula
- Endapo mama/mlezi anamchangamsha mtoto:
 - Anazungumza na mtoto/anaigiza sauti ya mtoto
 - Anamwambia mtoto
 - Anacheza na mtoto
 - Anamwonyesha mtoto vitu mbalimbali na anamhamasisha mtoto kuvishika na/au kuvipanga
 - Anaiga vitendo vya mtoto mfano kupunga mkono na sauti mwigu mtoto matendo yako (mfano kupungia mikono)
 - Kutabasamu
- Endapo mama/mlezi anampongeza mtoto kwa kuongea, kucheza, kutambaa, kusimama n.k

AINISHA

- Mambo mengine yanayoweza kuchangamsha mtoto
- Weka kipaumbele (endapo umeainisha zaidi ya jambo moja).

JADILI NA PENDEKEZA

- Mpongeze mama/mlezi kwa kutekeleza tabia zinazopendekezwa
- Tatua changamoto ya mama/mlezi kushindwa kumchangamsha mtoto (kwamfano kushindwa kuzungumza, kuimba, kucheza, vitendo vya kuonyesha, kuigiza, kutabasamu n.k) kwakumsaidia kwa vitendo
 - Kama itasaidia, onyesha kwa vitendo namna moja au mbili za kumchangamsha mtoto
- Jadili mapendekezo ya matendo changamshi ya mtoto kwa kuzingatia umri.
- Pendekeza mambo/tabia 2 au 3 ambazo mzazi/mlezi anaweza kutekeleza ili kumchangamsha mtoto kwa kuzingatia umri wake na hatua ya maendeleo aliyofikia.
- Msaidie mama/mlezi kuchagua tabia/pendekezo mojawapo analoweza kuanza kujaribu ili kuboresha uchangamshaji wa mtoto.
- Mwombe mama/mlezi arudie kuelezea tabia mpya aliyokubali kuanza kutekeleza
- Muulize mama/mlezi kama ana swali /maoni yoyote
- Pendekeza mahli ambapo mama/mlezi anaweza kupata msaada Zaidi
- Kubaliana na mama siku na muda wa kumtembelea tena ili kufuatilia utekelezaji wa tabia mpya.
- Mshukuru mama/mlezi kwa muda wake

FOMU 4.4: USAFI NA USALAMA WA MAJI NA CHAKULA CHA MTOTO

Unapofanya majadiliano kuhusu mada ya Usafi na usalama wa maji na chakula cha mtoto, tumia kitendea kazi hiki:

ULIZA NA SIKILIZA

- Nani wanaishi katika kaya?
- Je changamoto gani wanazopata kuhusu upatikanaji na utumiaji wa vyoo maji, sehemu na vifaa vya kunawa mikono, na utunzaji wa mazingira (angalia vipengele vya ANGALIA hapo chini)

ANGALIA

- Mazingira wezeshi (Kaya ina upatikanaji wa vyoo, mahali pa kuosha mikono, sabuni inayoweza kupatikana kwa jitihada /maamuzi kidogo)
 - Mahali pa kuoshea mikono na sabuni pamoja na maji yaliyo karibu na vyoo
- Kama kuna wanyama katika eneo la nyumbani na kama wanyama wamefungiwa bandani/hata kama wanyama hao wanafugwa katika mabanda
- Je wanyama hao wako umbali gani na eneo wanalokaa watoto?
- Uwepo wa vinyesi wanyama au vya binadamu katika eneo la la nyumbani
- Usafi unaohusiana na ulishaji ikiwemo kunawa mikono kabla ya kuandaa na kulisha mtoto, kujisaidia, kumsafisha mtoto kinyesi/makario, baada ya kuwahudumia mifugo n.k

AINISHA

- Je kuna matatizo yoyote kuhusu maji, usafi wa mazingira na mwili
- Weka kipaumbele kwa tatizo mojawapo (endapo umeainisha changamoto zaidi moja)

JADILI NA PENDEKEZA

- Msifie mama/mlezi kwa kutekeleza taratibu zinazoshauriwa
- Tatua Changamoto za usafi na usalama wa chakula na maji ya mtoto (mfano kunawa mikono vibaya, watoto kuwa karibu na kinyesi cha wanyama n.k) kwa msaada wa vitendo
 - Kama itasaidia, onyesha kwa vitendo tendo moja au mawili (mfano kunawa mikono n.k)
- Jadili kuhusu mapendekezo ya usafi na usalama wa maji na chakula cha mtoto na mazingira
- Pendekeza (siyo amri) mambo/tabia 2 au 3 za usafi ambazo mama/mlezi anaweza kujaribu ili kuboresha usafi
- Msaidie mama/mlezi kuchagua tabia /tabia mojawapo ambayo anaweza kujaribu ili kutatua changamoto za usafi na usalama wa maji na chakula cha mtoto na mazingira
- Mwombe mama/mlezi arudie kueleza kuzitaja tabia mpya atakayoanza kujaribu
- Muulize mama/mlezi kama ana swali/maoni yoyote mama/mlezi aulize swali/maoni atoea maoni yake
- Pendekeza mahali ambapo mama/mlezi anaweza kupata msaada Zaidi
- kubaliana na mama/mlezi kuhusu tarehe/muda wa kumtembelea tena ili kufuatilia utekelezaji wa tabia mpya kwaajili ya ufuatiliaji
- Mshukuru mama/mlezi kwa muda wake

FOMU 4.5: AFYA YA MAMA MJAMZITO NA ANAYENYONYESHA

Unapofanya majadiliano kuhusu mada ya afya ya mama mjamzito na anayenyonyesha, tumia kitendea kazi hiki:

ULIZA NA SIKILIZA

- Je mama anaendeleaje, maradhi, kukosa nguvu, kazi nyingi n.k
- Endapo hivi sasa mama ni mjamzito na/au ananyonyesha
- Aina na kiasi cha chakula anachokula mama kwa sasa
- Ikiwa mama anafuatilia huduma za afya yake
- Mahali anapopata huduma za Endapo anapata matunzo
- Mara ngapi na kwa namna gani anapata huduma za afya ya uzazi

ANGALIA

- Kazi anazofanya mama, afya ya mama, nguvu ya mwili, chakula anachokula

AINISHA

- Je kuna changamoto yoyote
- Weka kipaumbele (endapo umeainisha zaidi ya changamoto moja)

JADILI NA PENDEKEZA

- Mpongeze mama kwa kutekeleza tabia/taratibu sahihi zinazopendekezwa
- Tatua changamoto (mfano kazi nzito, kutohudhuria kliniki) kwa vitendo
- Jadili na mama na toa mapendekezo kuhusu mapendekezo kwa ajili yake
- Pendekeza mambo/tabia 2 au 3 ambazo mama anaweza kutekeleza ili kuboresha afya na lishe wakati wa ujauzito na kunyonyesha.
- Msaidie mama kuchagua tabia/taratibu mojawapo mlizokubaliana ambayo anaweza kujaribu kuanza kutekeleza ili kutatua changamoto
- Mwombe mama/mlezi arudie kuelezea tabia mpya ambayo amekubali kuanza kutekeleza
- Muulize mama kama ana swali/maoni yoyote
- Pendekeza mahali ambapo mama/mlezi anaweza kupata msaada Zaidi
- Kubaliana na mama kuhusu siku na muda wa kumtembelea tena ili kufuatilia utekelezaji wa tabia mpyaa mama kuhusu muda/tarehe ya kukutana tena kwaajili ya kufanya ufuatiliaji
- Mshukuru mama/mlezi kwa muda wake